

LEVEN MET KLIMAATVERANDERING

Synthesenota – Werkgroep Living with climate change – TTNS 1e cyclus

België staat wereldwijd op de tiende plaats op het vlak van kwetsbaarheid tegen een hogere zeespiegel (Climate Central, 2014). Binnen de TTNS-werkgroep 'Living with climate change' filosofeerden vertegenwoordigers uit de quadruple helix (beleid, industrie, wetenschap, burger) samen over de voornaamste bekommernissen die een

leefbare, veilige kustzone tegen 2050 in de weg staan. Deze bekommernissen werden vervolgens gekoppeld aan concrete actiepunten, toepasbaar op verschillende organisatieniveaus. In onderstaande nota wordt een synthese gegeven van de voornaamste bekommernissen en actiepunten.

1

BELEID

Een veranderend kustklimaat en een stijgende zeespiegel hebben rechtstreeks en onrechtstreeks gevolgen voor de voedselvoorziening, veiligheid (materiële en stoffelijke schade), lokale en nationale economie en sociale welvaart van de kustzone. Om met deze grote maatschappelijke vraagstukken om te gaan, wordt gepleit voor een **geïntegreerde visie** op de problematiek en een **kennis-gebaseerde aanpak** van adaptatie en mitigatie. Deze geïntegreerde visie komt momenteel moeilijk tot stand door een vergaande bevoegdheidsversnippering, een gebrek aan speci-

fiek instrumentarium, geen éénduidige communicatie- en participatiestrategie, een versnippering van financieringsmogelijkheden voor onderzoek en het ontbreken van een lange termijnvisie. Mogelijke oplossingsrichtingen zijn het geïntegreerd benaderen van beleidsinitiatieven, want een adaptatie-strategie die alleen staat, kan niet succesvol zijn. Hierbij komt dat de huidige structuren van overleg en afstemming onvoldoende de focus leggen op de impact van de klimaatsverandering op de kust en de zee. Daarom is het een denkpiste van de werkgroep om een bindend **samenwerkingsakkoord** op te stellen tussen de diverse overheden met als focus klimaatadaptatie aan de kust en de zee. Dit moet een vergaande samen-

werking faciliteren tussen de diverse overheden, onderzoeksinstellingen, private partners en bewoners in relatie tot de effecten van de klimaatsverandering op de kust. De samenwerking kan zich mogelijk qua structuur spiegelen aan de samenwerking Kustwacht waarbij de bevoegdheden ook versnipperd zijn over diverse overheidsinstanties en waarbij de belangrijkste verantwoordelijkheid het nastreven van een goede samenwerking is.

Verder is het wenselijk om een **lange termijnstrategie** op te stellen om de effecten van klimaatsverandering op de Belgische kust te **monitoren** en om de effecten van mogelijke maatregelen te meten. Hierbij is het afstemmen van reeds lopend onderzoek en het inschatten van

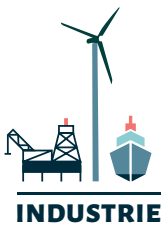
de hiaten in de monitoring een eerste stap. Er moet ook verder gekeken worden dan enkel de klassieke onderzoeksinstellingen.

Industriële sectoren die actief zijn aan de kust en op zee kunnen eveneens hun steentje bijdragen. De resultaten van deze geïntegreerde monitoringsaanpak worden publiek beschikbaar gesteld en kunnen dan optimaal bijdragen aan politieke besluitvormingsprocessen op verschillende geografische niveaus. Een **programmatorische benadering** van de onderzoeksmiddelen, waarbij er werk wordt gemaakt van een Programma Kust, Zee en Schelde, is een mogelijke methodiek die kan helpen om versnippering tegen te gaan. Dit kan deel uitmaken van het formele samenwerkingsakkoord of opgenomen worden door een coalitie van beleidsinstanties.

► **Kernboodschap beleid:**

Een formeel samenwerkingsakkoord opzetten tussen de verschillende overheden met betrekking tot klimaatadaptatie voor de kust en zee.

2

De industrie is vragende partij om in **samenwerking** met wetenschappers, overheid en burgers vorm te geven aan economisch rendabele, duurzame en flexibele (aanpasbaar en multifunctioneel) projecten en technologieën van de toekomst. Er wordt naar de overheid gekeken om hiervoor

de nodige middelen te waarborgen en een kader te scheppen die de verschillende belangengroepen integreert. Er is de intentie om 'al doende te leren' en om te werken met **transitiescenario's**. Hierbij tonen alle belanghebbenden de bereidheid om samen te werken met de natuur omdat de zogenaamde '**ecosysteemdiensten**' essentieel zijn om ecologische en maatschappelijke win-win situaties te creëren. Een van de modi operandi is het inzetten op het opstellen

en uitvoeren van 'pilotprojecten' op het terrein om ideeën te testen, kennis-hiaten te identificeren en draagvlak-creatie te stimuleren. Zo stelt de werkgroep o.a. een grootschalig pilotproject voor waarbij kustbeschermings-alternatieven gecombineerd worden met aandacht voor het optimaal **integreren en ondersteunen van belangrijke gebruikersfuncties** (natuurlijkheid, toerisme, gezond/veerkrachtig ecosysteem). Dit ten behoeve van het testen, integreren en uitbreiden van de huidige know-how als het creëren van maatschappelijk **draagvlak**. Bij het ontwikkelen van toekomstige (pilot) projecten zal de haalbaarheid van een

'citizen science' luik verkend worden, daar dit een krachtige hefboomfunctie kan vervullen bij draagvlakcreatie. Naast investeringsstimuli en de ruimte om concepten aan praktijktesten te onderwerpen, wordt ook het belang aangehaald van het voorhanden zijn van op maat afgestemde en kwalitatieve wetenschappelijke kennis en monitoringscapaciteit. Het welslagen van toekomstige maatschappelijke ontwikkelingen heeft de grootste kans op succes wanneer de **kruisbestuiving van knowhow** tussen industrie, overheid, wetenschap én burger geïntensiveerd en geoptimaliseerd wordt.

► **Kernboodschap industrie:**

Al doende leren. Pilotacties op het terrein zijn nodig om onze kennis m.b.t. het omgaan met de gevolgen van klimaatverandering te verscherpen en om via co-creatie (in de quadruple helix) nieuwe inzichten te stimuleren.

3

WETENSCHAP

Om de overheid, de onderzoeksinstellingen, de industrie en de burgers zo optimaal mogelijk te informeren over de klimaatprocessen zijn **geormerkte financiële middelen** voor wetenschappelijk onderzoek en monitoring van primordiaal belang. Bredere en op de eindgebruiker afgestemde wetenschappelijke inzichten in de thematiek, kunnen beter inspelen op de specifieke noden van de verschil-

lende belangengroepen en hierdoor zowel efficiëntiewinsten als draagvlak creëren. Steun vanuit het klimaatfonds kan hier een instrument zijn. Naast een adequate financiële en capaciteits-ondersteuning, moet **de doorstroming van wetenschappelijke inzichten** naar de verschillende belangengroepen (wetenschappen, industrie, beleid en burgers) uitgebouwd en geoptimaliseerd worden. Dankzij een structurele financiering en verbeterde informatie-doorstroming kan er ook sterk ingezet worden op het reduceren van de huidige

klimaatonzekerheden. Verder wordt het bevattelijk communiceren van wetenschap beschouwd als een van de belangrijkste voorwaarden om te komen tot

een brede **problemerkenning** en een krachtige, gedragen klimaatmitigatie en adaptatie strategie.

► **Kernboodschap wetenschap:**

Wetenschap dient beter door te stromen en afgestemd te zijn op de noden van de belangengroepen. Een adequate financiële en capaciteitsondersteuning moet dit stimuleren.

4

MAATSCHAPPIJ

De gevolgen van een stijgende zeespiegel en een veranderend kustklimaat limiteren zich niet tot de kustzone. De hele maatschappij staat voor doorgedreven maatschappelijke gedragswijzigingen die een hoge mate van **sensibilisering** en bewustwording noodzaken. Deze transitie naar geïnformeerde en zelfredzame burgers dient, hoewel er sprake is van een 'sense of urgency', pragmatisch en **rationeel** te worden aangepakt. Uit contactmomenten met individuen die in hun dagelijks leven niet in contact komen met de problematiek, blijkt dat vooral de "waarom" vraag terugkomt en dat de vrees heerst te moeten inboeten in de verworven levenskwaliteit. Toch is er een duidelijke **bereidheid** om deel uit te maken van het debat en (lokale) besluitvormingsprocessen.

Om de kloof tussen de veelal complex gepercipieerde wetenschap en de niet-gespecialiseerde burger te verkleinen, wordt gesuggereerd om ook de sociale wetenschappen een rol te laten spelen in het sensibiliseringsproces. Daarnaast kan het reeds in een vroeg stadium opnemen van klimaatverandering in de **eindtermen** van het onderwijs inzicht in de kwestie en gefundeerde opinievorming bevorderen. Tot slot dient in de communicatie gefocust te worden op **de baten van de ingrepen**, een element dat bijvoorbeeld door zichtbare pilootprojecten of visuele media krachtig kan overgebracht worden. Tot slot mag het belang van **klimaatambassadeurs** niet onderschat worden. Bekende Belgen en zogenaamde 'influencers' kunnen het thema helpen dichterbij de burger te brengen en zo de gedragenheid vergroten.

► **Kernboodschap burger:**

Kloof tussen kennis en perceptie bij het bredere publiek dichten door te werken aan de afstemming van wetenschappelijke standpunten, educatie en communicatie rond klimaatverandering.

Het complete rapport van de werkgroep Living with climate change zal beschikbaar gesteld worden in het vroege voorjaar van 2020 op <http://www.thinktanknorthsea.be/>